hejmar 62 - Bihar 2018

KURMANCÎ

rojnameya taybetî ya Enstîtuya kurdî ya Parîsê li ser pirsên zaravayê kurmancî

Min ev nivîsî ne ji bo sahibrewacan

Belkî ji bo biçûkêd Kurmancan

Ehmedê Xanî
(Sedsala XVII)

Civîna 62an li Zaxoyê

Civîna Kurmancî ya 62an bi mêvandarîya Zanîngeha Zaxoyê, di navbera rojên 23.06 – 30.06.2018an de, li bajarê Zaxoyê bi rê ve çû.

Ev civîna didwan bû ku Zanîngehê xwe dida ber barê civînê, beşdarên wê kirin mêvanên xwe û di xizmetê de çi kêmasî nekir. Birêveberên wê girîngîya civînên Kurmancî qenc nasîne û loma pûte didin berdewambûna van civînan. Ji ber hindê Zanîngeha Zaxoyê û Enstîtuya Kurdî ya Parîsê li hev kirine ku civîna Kurmancî salê carekê li Zaxoyê yan jî devereke din ya Behdînan li dar bikeve. Bi rastî em ji vê encamê gelekî kêfxweş in û spasdarên birayên xwe yên birêveberên zanîngehê ne.

Di vê civînê de em li ser van babetan xebitîn: Stêrnasî, Gumgumok, Erd, av û hewa di devoka celalîyên Bazîdê de, Peyvên zaxoyî, Devoka Berrîya Mêrdînê, Hin peyvên kêmnas - nenas, Termên pizîşkî û Ferhengoka Ehmedê Nalbend.

Ev hevalên han di civînê de beşdar bûn:
Rênas Awdal (Zaxo), Mistefa Aydogan (Mêrdîn), Omîdê Mistefayê Celalî (Bazîd), Lezgînê Çalî (Barzan), Ehmedê Dirihî (Çewlik), Elîşêr (Wan), Newzad Hirorî (Dihok), Mehdî Jaferzadeh (Xorasan), Hemîd Kiliçaslan (Mêrdîn), Eyub Kiran (Qerejdax), Mehmûd Lewendî (Qerejdax), Ebdilwehab Mûsa (Berwarî), Emîn Narozî (Batman), Fadil Omer (Dihok), Zinar Soran (Dêrik), Îsmaîl Şahîn (Sêmêl), Reşo Zîlan (Agirî).

GUMGUMOK

Amadekar: Eyûb KIRAN

Kurdî	***latînî***	**tirkî**	**fransizî**	**înglizî**
gumgumok; margîsk, qumqumk, kimkime, marmarok, kelbizêr, mazîzerik, marmêlke, meqezer, kêlbik	*Lacertilia*	kertenkele	gecko	gecko
kelbizêr; gumgumoka dîwaran, çepçepîsk	*Asaccus elisae*	yaprak parmaklı keler	gecko aux doigts feuillus	leaf-toed gecko
gumgumoka zinaran, xemegur, kêvlûle	*Laudakia stellio*	dikenli keler (böcek reis)	gecko épineux des rochers	stellion, hardim, hardun
gumgumoka Mêrdînê	*Cyrtopodion heterocerus/ Mediodactylus heterocercus*	Mardin keleri	gecko avec doigts fins d'Asie-Mineure	Asia Minor thin-toed gecko
gumgumoka Ruhayê (berferêt)	*Eublepharis angramainyu*	leopar keleri, Urfa keler (Fırat keleri)	gecko léopard d'Urfa	western leopard gecko
Bizinmişk	*Varanus griseus*	dev kertenkele	gecko géant du désert	desert minor
gumgumoka çîyan	*Phrynocephalus persicus*	topbaş keler, kurbağa başlı keler	gecko à la tête de grenouille	toad agama

gumgumok; margîsk, qumqumk, kimkime, marmarok, kelbizêr, mazîzerik, marmêlke, meqezer, kêlbik
Lacertilia

kelbizêr; gumgumoka dîwaran, çepçepîsk
Asaccus elisae

gumgumoka zinaran, xemegur, kêvlûle
Laudakia stellio

gumgumoka Mêrdînê
Cyrtopodion heterocerus/ Mediodactylus heterocercus

gumgumoka Ruhayê (berferêt)
Eublepharis angramainyu

Bizinmişk
Varanus griseus

gumgumoka çîyan
Phrynocephalus persicus

marîjoka zer
Eumeces schneideri

MARÎJOK

Kurdî	***latînî***	**tirkî**	**fransizî**	**Îngilîzî**
marîjok; sûsmar, margîsk, margîse, marmarok, majmajok, mazelîlk	*Ophisops elegans*	kertenkele	lézard	Lizar
marîjoka erda	*Ophisops elegans Ménétries*	tarla kertenkelesi	lézard aux yeux de serpent	snake-eyed lizard
hulîse, marhulîse, bûkmar, balîfa maran, dîya maran	*Mabuya aurata*	tıknaz kertenkele	trachylepis aurata	golden grass mabuya/ levant sking
margîsk, margîse	*Acanthodactylus boskianus*	tarak parmaklı kertenkele	lézard aux doigts en forme de peigne	bosk's fringe-fingered lizard
marîjoka/ margîska dîwaran	*Podarcis muralis*	duvar kertenkelesi	lézard des murs	wall lizard
marîjoka Heranê	*Acanthodactylus harranensis*	Harran kertenkelesi	lézard de Harran	Harran lizard
marîjoka Bendîmahîyê	*Darevskia bendimahiensis*	Bendimahi kertenkelesi	lézard de Bendimahi	Bendimahi lizard
marîjoka Wanê	*Darevskia sapphirina*	Van kertenkelesi	lézard de Van	Van lizard
marîjoka Agirîyê	*Darevskia unisexualis*	Ağrı kertenkelesi	lézard au ventre blanc	white-bellied lizard
marîjoka Erezê	*Eremias pleskei*	Aras kertenkelesi	lézard d'Aras	transcaucasian racerunner
marîjoka Sîpanê	*Eremias suphani*	Süphan kertenkelesi	lézard de Sipan	Suphan racerunner
marîjoka Qersê	*Lacerta agilis*	Kars kertenkelesi	lézard des souches	sand lizard
marîjoka piştbişirît, dîya maran, marmarok, balîfa maran	*Mabuya vittata (Heremites vittatus)*	şeritli kertenkele	lézard au dos strié	bridled mabuya
marîjoka Kapadokyayê	*Lacerta Cappadocica*	Kayseri kertenkelesi	lézard de Cappadoce	Cappadocian lizard

dêmar, marîjoka kesk	*Lacerta trilineata*	iri yeşil kertenkele	gros lézard vert des Balkans	Balkan green lizard
marîjoka pozkurt ya çolê	*Mesalina brevirostris*	kısa burunlu çöl kertenkelesi	lézard au nez court du désert	blanford's short-nosed desert lizard
marîjoka zozanan	*Ablepharus bivittatus*	yayla kertenkelesi	lézard à doubles raies	twin-striped skink
marîjoka serreş	*Lacerta princeps*	Siirt kertenkelesi	lézard du Zagros	Siirt lizard, zagrosian lizard
marîjoka deqdeqî	*Chalcides ocellatus*	benekli kertenkele	lézard à pois	ocellated bronze skink
marîjoka xetxetî ya kesk	*Lacerta strigata*	çizgili yeşil kertenkele	lézard vert de la Caspienne	Caspian green lizard, striated lizard
marîjoka zer	*Eumeces schneideri*	sarı kertenkele	lézard jaune	schneider's skink

marîjok; sûsmar, margîsk, margîse, marmarok, majmajok, mazelîlk
Ophisops elegans

marîjoka erda
Ophisops elegans
Ménétries

hulîse, marhulîse, bûkmar, balîfa maran, dîya maran
Mabuya aurata

margîsk, margîse
Acanthodactylus boskianus

marîjoka/ margîska dîwaran
Podarcis muralis

marîjoka Heranê
Acanthodactylus harranensis

marîjoka Bendîmahîyê
Darevskia bendimahiensis

marîjoka Wanê
Darevskia sapphirina

marîjoka Agirîyê
Darevskia unisexualis

marîjoka Erezê
Eremias pleskei

marîjoka Sîpanê
Eremias suphani

marîjoka Qersê
Lacerta agilis

marîjoka piştbişirît, dîya maran, marmarok, balîfa maran
Mabuya vittata , (Heremites vittatus)

marîjoka Kapadokyayê
Lacerta Cappadocica

dêmar, marîjoka kesk
Lacerta trilineata

marîjoka pozkurt ya çolê
Mesalina brevirostris

marîjoka zozanan
Ablepharus bivittatus

marîjoka serreş
Lacerta princeps

marîjoka deqdeqî
Chalcides ocellatus

marîjoka xetxetî ya kesk
Lacerta strigata

Hin peyvên kêmnas – nenas
- IX -

Amadekar: Reşo ZÎLAN

kurdî	**tirkî**	**fransizî**	**îngilîzî**
qirçîn; sekihîn <diranên min diqirçe>	kamaşmak (dişler için)	crisser, (v.i), (dents)	to set on edge (teeth)
qirçandin; sekihandin	kamaştırmak (dişler için)	crisser (v.t)	to set on edge (teeth)
navkutk<di navkutka reşkotan de ye>	ortasında	milieu, centre	center, heart
cemahî; cema	dini toplantı	assemblée religieuse	religious gathering
elbanevan; erbanevan, erebanequt, defikvanî	tefçi	joueur d'elbane (tambourin à une basque)	tambourine
pîrekal; kalûpîr	yaşlı	personne âgée	elderly
int jê hilanîn; înat (kerb) jê rakirin, girr jê girtin	kin tutmak	avoir des griefs contre qqn, avoir de la rancune	to grudge
heşr rakirin	mahvetmek	dévaster, exterminer	to devastate
niçik; çipik	damlacık	gouttelette	driblet
sekan bûn	sakin olmak	être calme, apaisé	to be calm
qoqlîk; kulang, qilîqildank, qidîlank, kolan, kokelîk, gundlî, qilîqan	omuz	haut des épaules, nuque	shoulder
raxêlin, raxînin <her tiştî raxêlin ber çavan>	göz önüne sermek	déployer, exposer	to display
hayidor; haydar	haberdar	averti, informé	informed, aware

terq <terqa revê lê da>	dağılma, kaçışma	dispersion, fuite désordonnée	flight and bolt
Parêzvan	bostan koruyucusu	gardien de potager ou d'un champ de pastèques	vegetable garden keeper
Rikaxe	kafes	cage	cage
li hev arîyan <(bi) devê mîratê sustem û beşateşa li hev arîya>	kızışmak	s'exciter, s'engager avec fougue	to engage in fierce fighting
fîşek; fetisîye/werimîye, fîşek di xiznê de asê bûye	silahın tutukluk yapması	s'enrayer (fusil)	lock or failure to feed in a rifle
pavan; panêr	bekçi	gardien	watchman
qel(a me); qir(a me)	katliam	extermination	extermination
qepik <qepika li ser çîçikan e>	kuluçka tavuk	poule pondeuse	hatching hand

Devoka Berrîya Mêrdînê - XII -

Amadekar: Hemîd KILIÇASLAN

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
gewgilandin	oyalamak	retarder exprès	to delay intentionally
nişêt	alamet, belirti	signe	sign, omen
paşgotinî	dedikodu, gıyabında konuşmak	commérage, potin, médisance	gossip
patpatk; teqteqoşk, teqteqok, tereqe, patpatok, patpat, pireqûşk	mantar tabancası	pétard, pistolet jouet	banger, toy pistol
pelik; polik, pûlik, pûlek	pul	paillette	sequins
rapelikîn	1. tırmanmak, 2. diklenmek, 3. saldırmak	1. grimper, 2. se dresser, 3. attaquer	1. to climb, to scramble, 2. to quarrel, 3. to attack
pelişîn	çullanmak	se précipiter sur	to plunge
peloxî: pelixî	erimiş çürümüş	écrasé, décrépit	crone, decrepit
peqilk; peqiq, peqilk, peqoşk, bilq	su kabarcığı	bulle	bubble
perxane	darmadağın	éparpillé, désordonné	mess
daw; pêş, koş, dang	kucak	giron	lap
pêşî(yên me)	ata(larımız)	ancêtre	forebears, ancestor
pev xistin; li hev siwar kirin, lêk dan, ser hev kirin, li hev dan, vêk êxistin	monte etmek	assembler, monter	to assemble
pev xistin; girêdan, bişkov girtin, qumçik bi hev xistin, bişkok dadan, qumçik girtin	düğmelemek	boutonner	to fasten button
pevxistin	montaj	montage	montage
pêwr	ateşböceği	luciole, ver luisant	glow worm
pidandin; pivandin	bastırmak, tıkmak	tasser, compresser	to press, compress
pi'în; pêhn, pihên, pên, pîn	tekme	coup de pied	boot, kick
pîj; spêne, gaz, pînc, pûnc	kama	cheville, coin	wedge
pinisîn	sinmek, sus pus olmak	se replier sur soi	to cringe
pi'oş; poş <bizina poş> 	kulakları beyaz keçi	chèvre aux oreilles blanches	goat with white ears
pîrotankî; pîrvanokî, pêtî, pîravêtî	pörsük, pörsümüş, buruşuk	chiffonné, fripé, flétri	wrinkles of the skin due to excess of wetness
pîstik; zar, perde	zar	membrane	membrane
bistîk; pistîk, bistî	sapcık, sap	tige, pédoncule	petiole
hirîya piştpez	koyun sırt yünü	laine du dos du mouton (de meilleure qualité)	sheep's back wool (the best quality)
qûşt	nüktedan	qui a de l'humour, qui a de l'esprit	witty
qûştî; laqirdî, henek	nükte	mot d'esprit, humour	wit

Peyvên Zaxoyî - I -

Amadekar: Rênas AWDAL

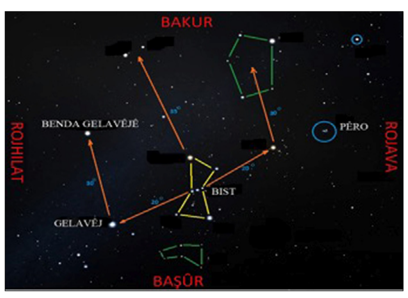
kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
kelevaj	sırtüstü uzanma	allongement sur le dos	supine, recline
piştstan <xwe piştstan kir>	sirtüstü uzanma, sırtüstü uzandı	allongement sur le dos	supine, to lie on one's back
(xwe) kelevaj kririn	sırtüstü uzanmak	s'allonger sur le dos	to recline
gevaztin: bnr hejmer 51 >gevizandin			
pwît; pirç, por	tüy	poil	fuzz, feather
tîtilk	bızır, klitoris	clitoris	clitoris
hêvên	yoğurt, peynir vb için maya	levure	yeast
pertîlk; pertol, pertal	eşya	effets, bric-à-brac	article, ware, stuff
tekname; tekename	dar uzun keçe	tapis de feutre, étroit et long	elongated felt
metfînî: metfûnî	türlü	ragoût de légumes	meat and/or vegetable stew
firho; firo, firû	ilk üç günlük sütten yapılan maya tutmamış taze peynir	fromage frais fait avec du lait des 3 premiers jours	cheese made wıth milk of first 3 days
girş, karîte, kêran	kiriş	poutre, solive	beam
perçivîn 1. werimîn, 2. razan, raketin,	1. şişmek, 2. yatmak,	1. s'enfler, 2. se coucher	1. to swell, 2. to lie
xepek; xerpek, qelîştek, qelş, kelş	çatlak	fissure, fente	crack
şilqav (ji bo avê) <şilqava avê lê da>	sahile çarpan/kırılan dalga	onde, vague brisée au rivage	breaker (waves)
qurçifîn, qurçimîn, qurtifîn, qurç bûn	kopmak	se détacher, se rompre	to be peaked, be cliped, be niped, to be plocked
qundirçifandin: qurçimadin, qurtifandin, qurç kirin	bükerek koparmak	détacher en la courbant (branche etc)	to peak, to clip, to nip, to plock
tîqlîq; irqên	aniden gülme	rire soudain	sudden roar of laughter
şêlan <ez dîwarên malê dişêlînim>	perdahlamak	enduire	to smooth, polish, gloss
sîqilboq	şehvetli kadın	femme voluptueuse	lustful woman
stewber; steber, kevirûheste	kav, çakmak taşı ve demiri	briquet rudimentaire où l'on frotte le silex contre une lame de fer pour allumer le feu	tinder and punk, fire starter
tomik: nextik, qûtê/êmê mirîşkan	kuş yemi	grains pour oiseaux	birdseed
pîşo; pûşî - kevirheste; beraste – heste; ste 	çakmak kavı - çakmak taşı - bileme demiri	briquet rudimentaire où l'on frotte le silex contre une lame de fer pour allumer le feu	tinder and punk, fire starter

Stêrnasî

- I -

Amadekar: Îsmaîl ŞAHÎN

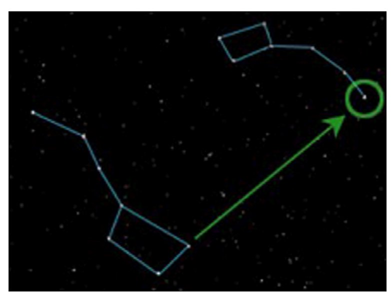
kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
Bist; gez: sê stêr in, bi rêz û li rastekê û yek li ser yekê û berwarkî di zikê koma ku bi erebî jê re dibêjin "hizam-el-cebar".	Orion kuşağı	Ceinture d'Orion	Orion's Belt
Benda Gelavêjê: stêra geş ya berî her stêreke navdar ya wek gelavêjê diêt yan derdikeve.	Prosyon	Procyon	Procyon
Pêwr; Pêro, Pêrû, Perwîn, Sifirka Êtîman, Komka Sêwîyan: şeş stêr in, li pêşçav hûrik û nêzîkî hev in. Wekî komkeke hûrestêran serê şevên zivistanan li esmanî berî derkeftina stêra gelavêjê diyar dibin.	Ülker / Süreya yıldızı	Les Pléiades	The Pleiads
exter; kewkeb	gezegen	planète	planet
komstêr	takımyıldız	constellation	constellation
Stêra Sibê; Stêrka Gavanan, çîkê pigê: extera ku bi erebî dibêjnê "zuhre" (=venus).	Sabah, Yıldızı, Çoban Yıldızı, Venüs	Etoile du matin, Etoile du Berger, Vénus	Morning Star, Venus
Terazî; Terazû: komstêra ku dikeve hindava nîva jêrî ji goka erdî û di navbera birca keçikê û birca dûpişkê de ye.	Terazi (takımyıldız)	Balance (constellation)	Libra (constellation)
Termê Nihê; Hirça Mezin: koma stêra ku herdem li esmanê jorî diyar e. Pêşçav wekî taweyeke destikdirêj diête dîtin. Li hindek cihan, devê taweya ku çar stêr in, "darbest" diête bi nav kirin û dûlikê tawê sê stêr in. Yek jina mîrî ye, ya dî keça wê û ya dawîyê jî bûka wê ye. Li gor vê bawerê, navê "termê Nihê/nûhî/nîhê" lê hatîye kirin.	Büyük ayı	Grande Ourse	Ursa Major
Cotikê Hejîran; Cotikê Kewgîran: du stêrên geş in û dikevine xilasîya dûpişkê havînan. Li rasta qîbleyê derdikevin û biharan berspêdeyê li milê rojhilatê derdikevin. Pêşçav du bihostekan nêzîkî hev in. Havînan, demê derkeftina wan hejîr digehin û kewgîr derdikevine nêçîrê. Ji ber hindê ev nave lê hatîye kirin.	Akrep burcu takımyıldızından ikisi	Shaula et Lesath (étoiles de la constellation du Scorpion)	Shaula and Lesath (stars at the Scorpion's constellation)
Xanê Bilepekî: koma ku ji pênc stêran pêkhatîye.Pêşçav wekî çargoşeyekî bi dûvik e, havînan li milê nişîv (milê qîbleyê) dîyar e.	Yunus (Delphinus) (takımyıldızı)	Dauphin, Delphinus (constellation)	Delphinus (constellation)
Dûpişk: komstêra ku li esmanan pêkve wêneyekî nêzîkî yê dûpişkê pêk diînin.	Akrep takımyıldızı	Scorpion (constellation)	Scorpion (constellation)
Rêka Kadizan; Rêya Kadizê, Rêça Kadiz, Kakêşîn, Kadiz, Kakêş: êşa spîve, li nîva esmanî ku di şevên tarî û zelal de wek ewran berçav dibe.	Samanyolu	Voie Lactée	Milky Way
Behrem; Behram, Berem, Stêra Sor, Merîx	Merih	Planète rouge, Mars	Red Planet, Mars
stêra bidûvik; stêrka bidûçik, stêrka bikurî, stêrka bidûlik, stêrka biboçik: stêra pêşçav û dûvkekî dirêj pêve. Hindek caran nêzîkî koma rojê dibe û diête dîtin.	kuyruklu yıldız	comète	comet
Sêkuç: sê stêrên geş in ku havînan wekî sêgoşeyekê demê 'eşayê, "demê nivistinê", li esmanî diyar dikin.	Üçgen takımyıldızı	Chevelure de Bérénice	Coma Berenices
Gelavêj; qurix; qurex, qurax, qurx, qunbere, çîkê çilek: stêra sor ya ku serê payîzê derdikeve û derkeftina wê dibite nîşana serê tezîbûna (sarbûna) seqayê û kêmbûna ava kanîyan. Şingalî dibêjn: "Heke qurix hilat, gurê avê hat".	Sirius	Sirius	Sirius
Qoşan; qoşen: kom û gumtilê stêran.	yıldız kümesi	amas d'étoiles	star cluster
Landika Îsa pêxember: koma stêran ya ku wêneyekî nêzîkî yê landikê pêk diînit ku bi erebî dibêjnê (qîqaws).	kral takımyıldızı	Céphée	Cepheus

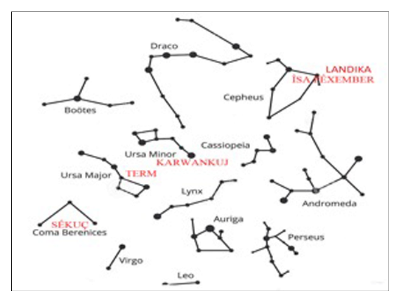
Gelavêj, Bist û pêro

Keywan, cotikê hejîran û dûpişk

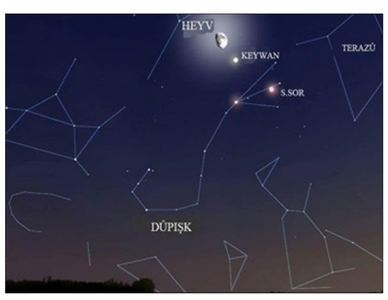
Karwankuj

Landik, sêkuç, term û karwankuj

Pêro

Keywan, terazû û dûpişk

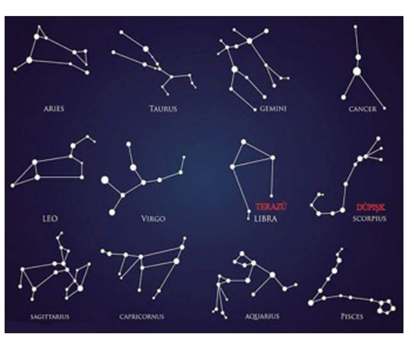
Xanê bilepekî

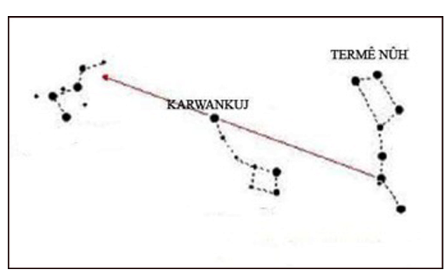
Landik, karwankuj û term

Rêka kadizan

Terazû û dûpişk

Termê Nûh û karwankuj

Stêra bidûvik

Termên Pizişkî

(VII)

Amadekar: Lezgînê ÇALÎ

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
aşikbînî	gastroskopi	gastroscopie	gastroscopy
aşikbînk	gastroskope	gastroscope	gastroscope
aşikqelêşî	gastrotomi	gastrotomie	gastrotomy
behîvokkulî	bademcik enfeksiyonu, tonsillitt	amygdalite	tonsillitis
termqelêşî	otopsi	autopsie	autopsi
çermkulî	dermatit	dermite, dermatite	dermatitis
derşaneyî	hücre dışı	extra cellulaire	extracellular
devkulî	stomatit	stomatite	stomatitis
vereşînk	emetic	émétique	emetic
dijvereşînk	antiemetik	antiémétique	antiemetic
dildankkulî	kâlp zarı iltihabı, perikardit	péricardite	pericarditis
gehbînî/movikbînî	artroskopi	arthroscopie	arthroscopy
gehbînk/movikbînk	artroskop	arthroscope	arthroscope
gehkulî/movikkulî	artrit	arthrite	arthritis
gêwil, gewz, beşer	ruh hali, haleti ruhiye	humeur	mood
guhdêrk	gögüs dinleme aygıtı, stetoskop	stéthoscope	stethetoscope
gurçikjêkirin	nefrektomi	néphrectomie	nephrectomy
gurçikqelêşî	nefrotomi	néphrotomie	nephrotomy
hêkdankjêkirin/ malhêkjêkirin	ooporektomi	ovariectomie	oophorectomy
hêkdankkulî/ malhêkkulî	ooforit	ovarite	oophoritis
hêlikjêkirin/gunjêkirin	orşiektomi	orchiectomie	orchiectomy
hestîkulî	kemik iliği iltihabı,osteomielit	ostéotomie	osteomyelitis
hestîqelêşî	kemik ameliyatı, osteotomi	ostéomyélite	osteotomy
hokar/hokarnasî	nedenbilim, etiyoloji	éthiologie	etiology
hûrbînî	mikroskopi	microscopy	microscopy
hûrbînk	mikroskop	microscope	microscope
xurdebînk	büyüteç	loupe	magnifying glass
kêmmîz	oligürik hasta	patient oligurique	oliguric patient
kêmmîzî	oligüri	oligurie	oliguria
korerûvîjêkirin	apandis ameliyatı	appendicectomie	appendectomy
madebînî (bnr aşikbînî)		voir aşikbînî	see aşikbînî
madebînk (bnr aşikbînk)		voir aşikbînk	see aşikbînk
malzarokbînî	rahim, histeroskopi	hystéroscopie	hysteroscopy
malzarokbînk	histeroskopi	hystéroscope	hysteroscope
malzarokjêkirin	rahim alma ameliyatı, histerektomi	hystérectomie	hysterectomy
malzarokulî	uteritis	utérite	uteritis
mejîkulî	beyin iltihabı, ensefalit	encéphalite	encephalitis
mîzçikyayî	anurik, anurikten etkilenen biri	anurique	one who is affected by anuria, anuric
mîzçikî	anüri	anurie	anuria

Erd, av û hewa di devoka celalîyên Bazîdê de -I-

Amadekar: Omîdê Mistefayê CELALÎ

Erd

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
erdê ketî; erdê tebiqî	çökük toprak	terrain déprimé	sunken, collapsed / depressed land
erdê kaş û kerîş	dik taşlı yamaç	terrain en pente et pierreux	slope covered with soft rock
kirr: doraliya çiyayekî teqiyayî	volkanik dağ eteği	versant d'un volcan	slops of a volcanic summit
tele	etrafı taşlı doğal çukur	dépression ou cavité naturelle cerclée de rochers	a natural deep gape or hole covered with stones
herîsork; teqnesor	kızıl çamur	boue rouge	red soil
herîreşk: teqnereş	kara çamur	boue noire	black soil
porang; axa seran, axşor	yıkanmakta kullanılan doğal sabunlu toprak	variété de terre poudreuse utilisée comme savon ou lessive	a kind of soil which is used for washing
kûrî; kêş (cihoka herî piçûk)	tarlalardaki su kanalcığı	petite rigole d'irrigation d'un champ	the smallest watering canal in the fields
cew; cihok (ji "kûrî"yê mezintir)	kanalcık	rigole	canalette
herq (ji "cew"ê mezintir)	ark	canal d'irrigation	arc
newal; nihal (ji "herq"ê mezintir)	dere, vadi	val, vallon	valley
kendal ((ji "newal"ê mezintir)	kend, hendek	falaise	coulee, gully, ditch
qûç	tepecik, tümsek	amas	bulge
kûrik/hûrik (ji "qûç"ê mezintir)	tepecik	éminence	hummock
tep (ji "kûrik"ê mezintir)	tepe	monticule	hill
girik (ji "tep"ê mezintir)	tepe	tertre	mound
gir (ji "girik"ê mezintir)	tepe	colline	hill
kêrt (ji "kir"ê mezintir)	büyük tepe	haute colline	high hill
çiya (ji "kêrt"ê mezintir)	dağ	montagne	mountain
hember/dibûr/hevraz/kaş	yokuş	pente ascendante, montée	ascent, upword slope
rastahî; rast	düzlük	terrain plat	plain (land)
deyşt ; deşt	ova	plaine	plain, lowland
ger	meydan	plateau	table land

best	düzlük	terrain plat longeant un cours d'eau	plain (land)
serger	düz doruk	sommet plat	flat peak
hêsî	doruk	sommet	summit, peak
kurre	taşsız yamaç	pente non pierreuse	stoneless slope
kot	keskin dağ zirvesi	sommet pointu	sharp peak
kotîz; levde	ondüleli arazi	terrain ondulé	undulated terrain
çêlaxî	çimenli vadi yamaçları	versant verdoyant et herbeux d'un val	grassy valley slopes
qula xurdûz	dipsiz mağara	caverne très profonde	very deep cave
hezgeh	çimenli batak	marais herbeux	moor, grassy bog
kêş	vadi ağzındaki verimli toprak	terrain fertile des bords d'une vallée	fertile soil in the mouth of the valley
xişir; berxişk, xijeber, xijir	çakıl	caillou, gravier	gravel
xişirgeh	çakıllık	zone de cailloux et de graviers	gravel area
xîştor	çakıl yokuş	pente caillouteuse	gravel slope
beleban; gome	büyük kaya	gros rocher	big rock
herîrêtk	bataklık	marécage	swamp
ciqnaq; cûmaqî	1. balçık, 2. yapışkan çamurlu bataklık	1. gadou, 2. marécage boueux	1. sticky mud, 2. swamp

Ji Baxê kurda: sercemê dîwana Ehmedê Nalbend – berg 1

- IV -

Amadekar: Newzad HIRORÎ

kurdî	**tirkî**	**fransizî**	**îngilîzî**
pot(î)	tatsız	insipide	tasteless
kizot; cihêz, rihêl, kar	çeyiz	trousseau	clothes and furniture bought for a new bride
xisim; xism, xims (m.)	ağırlık biriminde beşte bir	mesure de poids ancienne, cinquième	local old weight unit = one - fifth
tekyanişîn	tekyenişin	résident d'un couvent de derviches	tekke resident
seqa kirin	metal kesici aletlere su vererek bilemek	tremper (le fer)	to quench and sharpen the metal cutting tools
wec: wirc (m.)	fayda, çıkar, yarar	intérêt, bénéfice	interest, worth, benefit
perîn (tnp.)	çiftleşmek	s'accoupler	to copulate (of animal), to engage in sexual intercourse (of animal)
şepilandin (tp.)	perişan etmek	laisser sans moyen, rendre misérable	to disturb, to confuse
şepilîn (tnp.)	perişan olmak	être démuni, être désemparé	to be/become disturbed, to be / become confuse
hestîgiran; dargiran, hestîse, dares	sıkıcı, sevilmez	ennuyeux, apathique	dull, boring, unlovable
xwe şkandin; li xwe danîn	tevazu göstermek	se montrer humble, modeste	to show humbleness, to behave modestly / humbly
mikum; mehkem	muhkem, güçlü, sağlam	robuste, solide, fortifié	fortified, strong
mikum kirin; mehkem kirin	sağlamlaştırmak, güçlendirmek	renforcer, fortifier	to fortify, to strengthen
tîl; şahîk, şutî, hulû	pürüzsüz, kaygan	lisse, poli	burnished
tîl bûn	pürüzsüz olmak, kaygan olmak	être lisse, poli	to be burnished
tîl kirin	pürüzsüzleştirmek, kayganlaştırmak	polir, rendre lisse	to burnish
bi ser da birin; ji rê derxistin	kandırmak, yoldan çıkarmak	tromper, dévoyer	to deceive
ger; gerik (m.)	polen	pollen	pollen, flour
reman (m.)	hiristiyan orucu	carême	christian fasting
sebab (se+bab); kûçikbav, segbav	köpek oğlu köpek, it oğlu it	fils de chien	(lit. dogfather) [expletive]
binheram; bîj, bîjî	piç	bâtard	bastard
sertûk, sertû (n.)	kaymak	crème (de yaourt)	yogurt butter/cream
xoşxeber (xweşxeber); xweşbêj, xweşsohbet, xweşqise	hoşsohbet	beau parleur, qui a une conversation plaisante	fine speaker
guhde	itaatkâr	obéissant, docile	obedient
malcemîn; çavbirçî, çavbirsî	açgözlü	avide	greedy
xinê; xenî	aşırı memnun	comblé	feeling revel, gratified, rich
kerheşîn; kerkut	eşek siken	baiseur d'ânesse	donkey fucker
tehem!; tehe, mixabin	ne yazık ki, maalesef	hélas	alas!
fîlar; firar	firari, kaçak	fugitif	fugitive, escaped prisoner / soldier, fleer, runaway
helaş	çalı - çırpı	brindilles	sticks, twigs and leaves jused to caver wood roofs
hewente; hawante	nafile, avanta	vain	vain, meaningless
leq	oynak, laçka	lâche, qui a du jeu	shaky, slack
leqîn, leqiyan (tnp.)	oynamak, sallanmak	bouger, être branlant, avoir du jeu	to be unsteady, to be shaky
leqandin (tr)	oynatmak, sallamak	faire bouger, secours, branler	to budge, wag
şemal (m.)	mum	bougie	candle
çirûk; çikûz	cimri	avare	ungenerous, mean
xwîk; xûk, xûgî (m.)	haraç	rançon	tribute

KURMANCÎ

MAGAZINE LINGUISTIQUE KURDE, supplément du Bulletin de liaison et d'information

Directeur de la publication : **Reşo ZÎLAN,** *Réalisation :* **M. HASSAN**